

"Az értelmiség egy része olyan jövőt szeretne, amely nem felel meg az ország történelmi és kulturális hagyományainak, sőt azok felszámolása árán lenne megvalósítható."

Kóvér László, a Fidesz Magyar Polgári Párt alelnöke interjút adott a Magyar Élet budapesti tudósítójának, Pintér Dezsőnek.

- Változóban - e a Fidesz helye 1996 tavaszán a politikai palettán?

- Abban az értelemben semmiképp sem, hogy a Fidesz a polgári Magyarország pártján áll és a jelenlegi politikai erőket figyelembe véve változatlanul a mérsékelt jobbközép, konzervatív, illetve a konzervatív liberális erők összefogásáért dolgozik. Abban az értelemben változóban lehet, hogy miután a Fidesz túljutott önazonosságának meghatározásán, a társadalomban egyre többen vannak, akik megértik szándékát és hajlandók lennének támogatni a Fideszt.

- Miből jutott erre a következtetésre?

- Részben a közvéleménykutatási eredményekből, részben támogatói körünk sajátosságaiból. Noha a velünk rokonszenvezők többségét ma is a harminc éven aluliak alkotják, egyre nagyobb az idősebbek aránya. A fokozódó támogatás jele az is, hogy irányunkban egyre többen már nemcsak csendes rokonszenvet, hanem a nyilvánosság előtt szóvási hajlandóságot is mutatnak.

- Ők mit várnak önöktől?

- Hogy folytassuk az elmúlt másfél, két esztendőben követett politikát, s lépjünk fel következetesen a családos és egzisztenciájukat most megalapozni készülő fiatal polgárok érdekeiért. Ez a törekvésünk kezdi meghozni politikai gyümölcsseit.

- Ha egy réteg érdekvédelmét helyezi homlokterbe, politikailag nem határolja be magát túlságosan egy parlamenti párt?

- Ha van ilyen veszély, akkor az nem csupán bennünk fenyeget. A Független Kisgazdapártnak jól meghatározható társadalmi bázisa van és meglehetősen homogénnek tűnik a Kereszténydemokrata Néppárt is. Egy társadalmi kör érdekeit látványosan, alkalmanként kifejezeten agresszíven védelmezi a Szabad Demokraták Szövetsége, nem is szólva a Magyar Szocialista Párttól, amely e tekintetben a legsokszínűbb politikai erőnek tűnik. Mindezek ellenére egyik pártot sem fenyegeti az a veszély, hogy gettóba zárja magát. Ami a Fideszt illeti, nem csupán érdekvédelemlről van szó, hanem felismerésről is: mielőbb meg kell erősíteni azokat a nemzedékeket, amelyek vállára a továbbiakban is súlyos terhek nehezednek.

- E célokért egyedül a Fidesz aligha küzdhet eredményesen. Mennyire tartja alkalmasnak a Fideszt arra, hogy politikai szövetség részeseként folytassa a munkát?

- Megítélésem szerint - különböző szempontokat egyszerre figyelembe véve - az ellenzéki pártok közül ma a Fidesz állna a legjobban, ha egyedül lenne kénytelen indulni a következő választásokon. Ugyanakkor nem gondolom, hogy a Fidesznek egyedül kellene vállalnia a polgári Magyarország programját, azt nem tekintem kizárólag a mi hitbizományunknak. Ha a különböző mérsékelt jobbközép pártok társadalmi támogatottságát korosztályok alapján vizsgáljuk, akkor rájövünk, hogy az összefogás még akkor is elkerülhetetlen lenne, ha mindössze egy néppárt bázisát kívánnánk megteremteni. A nyolcvanas évek végén, a kilencvenes évek elején túlzottan széttagolódott társadalmi rétegeket valamilyen módon egységes fellépésre kellene bírni, s ehhez új politikai struktúra szükséges. Mindebből világos, hogy nem csupán más politikai partnerekre, hanem más nemzedékek támogatására is számítnunk. Másfelől egyre nyilvánvalóbb, hogy a magyar társadalom gondjait nem lehet pusztán politikai eszközökkel megoldani. A politika egy ideig még az egészségesnél jóval nagyobb szerepet játszik az ország napi és jövőt érintő viszonyainak alakításában, mély történelmi válságunk megoldása azonban nem várható a társadalom-újraszervezése nélkül.

- Ki és hogyan kezdeményezheti ezt a folyamatot? Erre a feladatra mennyire alkalmasak a mai pártkeretek?

- Erre csak huzamos és közös gondolkodás adhat választ. A nyolcvanas évek közepén a szakkollégiumi mozgalomban az a megdöbbentő élmény ért, hogy miközben alapvetően oktatási intézményként kellett volna működnie a mozgalomnak, abba minden elnyomott vagy margóra szorult társadalmi funkció megpróbált betüremkedni. Itt gyülekeztek a vallásukat szabadon gyakorolni szándékozók, az alternatív kulturális formák iránt érdeklődők, azok, akik a formális oktatási intézményekben megszerzhetőnél több tudást akartak elsajátítani, valamint a hozzám hasonló, akik a szakkollégiumokban politikai játékeret láttak. Mindezt azért mondtam el, mert úgy látom, hogy 1989 - 90 óta az emberek a politikai pártoktól olyan funkciók teljesítését is várják, amelyek nem a pártpolitikára szabottak. A magyar pártrendszer ráadásul születési rendellenességek kísérik, a gyógyulás, a tisztulás még hátra van. Ugyanakkor biztató, hogy kezd életre kelni a civil társadalom, helyi közösségek szerveződnek, országos integrációk jönnek létre. Hadd utaljak a Magyar Polgári Együttműködés Egyesületre, amely erősen érdekelt egy országos hálózat mielőbbi kiépítésében. Csak hogy miközben a magyar értelmiség a társadalom passzív támogatásával véghezvitte a rendszerváltozást - pontosabban annak azt a szakaszát, amelyben megtörtént a politikai, gazdasági intézményrendszer átalakítása -, felélte energiáit, maradék erejét pedig az egymás ellen folytatott csatározásra pazarolta el. Sem morális, sem intellektuális tartaléka nem maradt annak a feladatnak az elvégzésére, amely egyedül rá vár: a jövőképzés kialakítására. Ebben a politika legfőbb segítségét nyújthat, de a feladatot - alkalmatlansága miatt - nem vállalhatja magára.

- A polgári demokrácia nem létezhet politikai váltógazdálkodás nélkül, Magyarország jövőképeinek megalkotása pedig elképzelhetetlen valamiféle politikai egyetértés nélkül. Mennyire véli feloldhatatlannak ezt az ellentétet?

- Az értelmiségi többek között azért nem tudta e feladatát elvégezni, mert nem nézett nyíltan szembe azzal, hogy megosztottságai mögött mennyire mélyek a kulturális különbségek, amelyek azt is befolyásolják, hogy politikában és azon kívül a különféle csoportosulások milyen jövőt képzelnek el az országnak. Amíg nincs megegyezés, addig káosz uralkodik. Megjelölni célként az európai integrációt nem elegendő, azt ugyanis tartalommal kell megtölteni. Egyrészt azért nincsenek az értelmiség által megrajzolt jövőképek, mert sokan még a kontúrokat sem látják, a másik oldalon viszont némelyek óvakodnak is attól, hogy nyíltan is megfogalmazzák, milyen jövő felé szeretnék taszigálni az országot. Az értelmiség egy része ugyanis olyan jövőt szeretne, amely nem felel meg az ország történelmi és kul-

turális hagyományainak, sőt azok felszámolása árán lenne megvalósítható.

- Miről beszél, képviselő úr?

- Például a multikulturális társadalom víziójáról, a másság mániákus középpontba állításáról, a történelmi tradíciók tagadásáról. Én viszont úgy gondolom, hogy Magyarországot nem más földrészen, hanem Európában található, s megvannak az ezeréves hagyományai, s az életrevalókhöz építkezés közben vissza kell nyúlni. Mint ahogy azt előttem már elmondták: Magyarországot nem kell kitalálni, mert hála Istennek Szent István ezer esztendővel ezelőtt már kitalálta. Mindez természetesen nem zárja ki, hogy józan kritikával szemléljük történelmünket.

- Lát esélyt a konszenzusra?

- Ha annak az értelmiségi és politikai küzdelemnek a vehemenciáját, durvaságát, eszközökben nem válogatós mivoltát nézzük, amit az elmúlt években röviden és efemisztikusan médiaháborúnak megkultúrharcnak volt szokás nevezni, akkor úgy tűnik, nincs mód a kompromisszumra. A felek - legalábbis az egyik oldal - a másik oldal likvidálására törekedtek. Kevésbé látványos, de nem kevésbé veszélyes módon folytatódnak a pusztító folyamatok újságok felszámolásával vagy bekebelezésével, a kultúrában és a közéletben módszeres személycserékkel, az anyagiak elvonásával a nem tetsző irányzatoktól vagy csoportosulásoktól. A lehetőségek és a módszerek felsorolhatatlanok. Egyre többen tudják, milyen elszántan, ügyesen és következetesen alkalmazza ezeket a másik oldal.

- Reméli, hogy valamiféle társadalmi átrendezés változtat a viszonyokon?

- Valójában ez a tét. Ha van európai intézményrendszer, akkor létezik európai társadalomszerkezet is. A magyar társadalomszerkezet pedig jelen pillanatban nem felel meg a fejlett európai országokban szokásos társadalmi szerkezetnek, mert nincs középosztály. Ami volt, az az elmúlt két évben viharos gyorsasággal szétmorzsolódott vagy deklasszálódott. Ráadásul a középosztály értékrendszerét vizsgálva korábban sem volt igazi polgárságnak tekinthető. Mindent egybevetve, eredményes az értékeket megsemmisítő társadalompolitika.

- Ön szerint ki folytatja ezt a társadalompolitikát?

- A jelenlegi kormánykoalíció, mégpedig eléggé nyilvánvalóan. Természetesen nem hirdették meg a középosztály szétverését és nem jelölték meg célként egy olyan kétpólusú társadalmi szerkezet elérését, amelyben egyfelől egy szűk internacionális gazdasági, politikai és média elit, másfelől pedig az ezeknek kiszolgáltatott és alternatíva nélküli társadalmi massa létezik. Csak amit tesznek, az hatékony. Még azt sem feltételezem a kormánykoalíció minden szereplőjéről, hogy tudatosan cselekszik így. A családpolitikai és cigánypolitikai parlamenti vitanapok egyik fő tanulsága az volt számomra, hogy a másik oldalon még a legjobb szándékú emberek sem képesek bizonyos társadalmi gondok valóságos jelentőségét felmérni. Hagyományaikból, iskolázottságukból fakadó történelmi és gazdasági determinizmusuk áldozataiként nem képesek másékként szemlélni a társadalom, az emberek sorsát, kizárólag gazdasági jelenségek folyamányaként.

- Az önnel azonos nézeteket vallók sem más iskolázottságot vettek és vehettek igénybe.

- Voltak, vannak és lesznek, akik képesek kritikusan szemlélni megszerzett tudásanyagukat. Másrészt egy politikus vagy egy nemzedék szocializációjában az iskolázottság fontos, de nem kizárólagos hatású elem. Vagy vakság sújtja a jelenlegi kormánykoalíciót és az őket támogatókat, vagy pedig "tudják, merik, teszik", azaz egy be nem vallott, de tudatos társadalompolitika az, amit folytatnak.

- Ezeknek a kérelhetetlen kategóriáknak a kilátásba helyezésével vajon lehetséges a jövőképről beszélni?

- Nincs szó kérelhetetlenségről. Tényekről és az ezekből levont higgadt következtetésekről van szó. A dolgokat nem szabad tovább leplezni. Azt remélem, hogy a társadalom remélt önvédelmi reflexei meghozzák a kívánt fordulatot. A Fidesz hisz az igazában és azt - csekély eszközeivel - megpróbálja megismertetni a társadalom különböző csoportjaival. Tragikus az az irány, amely felé az ország halad és ez sokkal, de sokkal többről szól, mint jövedelemalakulás, életszínvonal, bűnözés és feketegazdaság. A fő kérdés úgy szól, hogy - miután ez a koalíció elveszi a jelenünket, s még a múltunkból is megpróbál kiforgatni bennünket - van-e ennek az országnak jövője, vagy nincs. A történelmi mércével mérve is hallatlanul súlyos terhek vállalása vezet-e valahová, vagy nem.

- Az alternatívák kidolgozásával foglalkozó műhelyek - ha vannak ilyenek - honnan kapják megbízásukat?

- Ma még a politika elsőbbsége érvényesül, de lassan változik a helyzet. Egyre több értelmiségi ismeri föl, hogy nem várhat pusztán a politika kezdeményezésére. A keresztény, nemzeti érzelmű értelmiség például ma sokkal aktívabb, mint volt az alatt a négy esztendő alatt, amíg - a politikai logika szerint - a neki megfelelő politikai pártok voltak kormányzati hatalomban. A nem politikai közegben önszerveződés, mozgás kezdődött, s ez alighanem összefüggésben áll a veszélyeztetettség érzésével. A kudarcs és a megveretés, a jövő féltése úgy tűnik, sok embert a szövetségkeresés irányába terel.

- Kedvező ez a társkeresési időszak a Fidesz számára?

- Akik szövetséget keresnek, nem biztos, hogy valamely politikai pártot akarnak megerősíteni. Ezt én helyeslem. Az 1990 után következő esztendő tapasztalataiból sokan leszűrhetnék a tanulságot: nem biztos, hogy bizonyos politikai pártokat szabad kritikátlanul támogatni, mintegy felmentést adva e pártoknak az alól, hogy elmélyülve foglalkozzanak a szóban forgó társadalmi csoportok gondjaival. E-lég, ha a szövetségkeresők bizonyos politikai törekvéseket támogatnak a maguk eszközeivel. A Fi-

desz számít arra, hogy felfedezhető az a stratégiai közösség, amely a fiatal nemzedékeket is képviselő politika erő és egy jobb-közép, polgári politikát támogatni kész, formálódó értelmiségi csoportok között kialakulóban van.

- Melyek tehát a Fidesz jelzői?

- A Fidesz 1993 - as debreceni kongresszusán hangzott el az a sokak számára megvilágosító erejű, mások számára botrányos meghatározás, hogy a Fidesz nemzeti elkötelezettségű mérsékelt szabad-elvű középpárt. Mindehhez a Fidesz tavalyi kongresszusa egy névkiegészítéssel - mintegy összegzőképpen - hoztatta a polgári jelzőt.

- Lesz még kiegészítés, várható e jelzők cseréje?

- Ilyen értelemben nyugvóponthoz érkezünk. E jelzők a polgári Magyarországról küzdő párt ismérvei.

- Ezekre a jelzőkre, avagy azok egy részére a parlamenti pártok közül másik is igényt tartanak. Beszélhetünk - e a hitelességért vívott harcról?

- Ez a meghatározás ebben a formában kizárólag a Fideszre jellemző, így a Fidesz hiteles definíciójának tekinthető. Az ellenzék soraiban a versengést mindenképpen az egészséges mértékre kell csökkenteni. Nem szabad a partnerek hitelességét vitatni.

- Ez az egész ellenzékre igaz?

- Lényegében igen. A Független Kisgazdapárt társadalmi bázisát és rendíthetetlen szavazótáborát alkotó valamikori parasztpolgárok és gyermekeik nélkül semmiféle ellenzéki egység sem lehetne hiteles. Nehezen lehet, de mindenképpen el kell különíteni ettől azt a jelenséget, amelyet a Független Kisgazdapárt jelenlegi elnöke, vezetése, politikai stílusa és egyik - másik politikai célja alkot. Ezen a helyzeten kétségkívül nagyon nehezen tud túllépni az ellenzék.

- Kik az önök legnagyobb politikai ellenfelei az országgyűlésben?

- Bizonyára vannak, akik azt a választ várják tőlem, hogy az SZDSZ. Itt azonban egy kétpárti koalíció kormányoz, tehát ez az erő a mi legnagyobb politikai ellenfelünk. Nemcsak azért, mert most az ő helyük a kormányzati, a miénk pedig az ellenzéki oldalon van, hanem azért is, mert meggyőződésünk, hogy ténykedésük kétségbeejtő következményekkel jár. Csak a felszínen maradvány is elmondható: ma az ország minden, a választópolgárok életét alapjában érintő szempont szerint sokkal rosszabb állapotban van, mint volt 1994 - ben. Nőtt az infláció, a munkanélküliség, visszaesett a gazdasági növekedés, romokban hever a szociális ellátórendszer, az oktatás és az egészségügy, romlott a közbiztonság, s minden eláraszt az államigyerjesztett korupció. A Szabad Demokraták Szövetsége az a párt, amelyik a valódi célok leplezése vagy valamiféle félelem miatt a leginkább adós maradt azzal, hogy nyíltan megfogalmazza önmagát. Tölgyessy Péter párton belüli oldalvonalra szorításával az SZDSZ megkísérelt személyi problémaként kezelni létező politikai alternatívákat. Ezeket a kérdéseket a jelek szerint véglegesen a szőnyeg alá söpörték. Közülük immár aligha teszi fel valaki a kérdést: valójában kiket képvisel az SZDSZ, mi a viszonya a magyar történelmi és kulturális hagyományokhoz és milyen jövőt szán Magyarországnak? A Magyar Szocialista Párt egy fokkal előrébb tart az önmeghatározásban és ez azoknak a belső összecsapásoknak a következménye, amelyek az elmúlt másfél - két évben a nyilvánosság előtt is ismertté váltak. Az MSZP - ben sokan kezdeményeztek vitát arról, hogy a magát szociáldemokratának hirdető pártnak a bérből és fizetésből élők, avagy az újriformálódó nagytőkés osztályt kell képviselni. Merthogy ez a kettő a parlamenti demokrácia keretei között nehezen jön össze, hiába éneklük egy kongresszuson együtt az internacionálét. Nyilvánvalóvá váltak azok az érték-választási különbözőségek is, amelyek az egyik oldalon a nemzeti ügyek iránt jobban elkötelezett csoportok, a másik oldalon pedig - némely vélemény szerint - az SZDSZ ötödik hadoszlopaként működő társaságot jellemzik. Úgy tűnik, hogy az MSZP eljuttott legalább a konfliktusok észleléséig. Így már nem kizárt, hogy megtörténik a párt arculatának tisztázása, és az MSZP nem a valamikori nőmenklatura és az odaveszett MSZMP érdekvédelmi szervezeteként, hanem egy európai szociáldemokrata pártként működik majd. Nem vitatom, hogy Horn Gyula kormánya őszintén akarja az európai csatlakozást és képességei, lehetőségei szerint megpróbál mindent elkövetni azért, hogy az ország mielőbb az integrációs szervezetek tagjává váljon. Az önbizalomerosztó és önszuggáló kijelentések ellenére azonban ez a kormány keserves koloncot cipel az Európába vezető úton, hiszen a kormányról egy volt kommunista párt és annak prominens képviselője áll, aki több társával együtt a körülményekhez képest eredményesen hajtotta végre a politikai fennmaradásához szükséges radikális fordulatot. Az évtizedek alatt kialakult szemléletben azonban nem következhetett be fordulat. Horn Gyulának ugyanolyan reflexekkel próbálnak viszonyulni az Európai Unió, a NATO, a Világbank, az IMF elvárásaihoz, mint ahogy valamikor Moszkvának akartak tetszeni, s csak csetlenek - botlanak a demokrácia és az alkotmányosság számukra útvesztőnek tűnő szabályai között is. Bizonyítja ezt a Bokros csomag értelméletlen áterőszakolása, a magyar - szlovák alapszerződés és következményeinek kezelése, vagy a miniszterelnök úr "öletes" kormányzati stílusa.

- Milyen két esztendő vár a magyar társadalomra a választásokig?

- Zavaros és felemás esztendőkre számítok. Már a kormányzó politikusok sem merik letagadni, hogy az életkörülmények további romlásával kell számolni. Ugyanakkor kibontakozik az ellenzéki oldalon az alternatíva, amely képes lehet arra, hogy végre befejezze a rendszerváltoztatást, amely jóval több, mint bizonyos politikai és gazdasági intézmények cseréje.